Ч. 40. Pocztowa należytość opłacono ryczałtem

Львів, неділя 29. вересня 1929.

Рік XXX.I

Виходить що тижня в неділю.
Адреса редакції і адміністрації:
„Свобода", Львів, Ринок 10, II. пов.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА
Орґан Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА
виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот.
В Америці 2 дол. річно.
Зміна адреси 50 сотиків.
Поодиноке число коштує
20 сот.

Телеф. Редакції: 29-41.

Телеф. Друкарні: 29-36.

Що чувати?

Наше велике занедбання.

В дуже рідких випадках зустрінеться двох українців і не запитають себе: що чувати? Це є перше питання, яке ставимо собі при зустрічі, і воно вже неначе зрослося зі словами привіту. І ніхто не бере нікому за зле, коли хтось відповість: нічого!

Трохи гірше, коли таке питання поставиться комусь, що працює в ґазеті. Тут дуже часто зустрінемо таку розмову:

— Ви чули, що сталося?

— Ні, а що таке?

— Як то, ви працюєте в ґазеті і не знаєте?

Просто багато людей щиро дивується, що хтось працює в ґазеті і може не знати якоїсь події. Байка, коли ходить про якусь дурницю; але, коли сталася якась важна подія в нашому громадському житті, або якась подія, що може мати вплив на наші громадські справи, то дійсно сумно, коли про неї не знає той, що сидить біля ґазети. На жаль тут мало хто подумав над тим, чи це дійсно є сумно, і хто тому винен, що про якусь важну подію знають лише ті, що її бачили, або почули про неї від других. А воно не тільки сумно!.. Це дає для нас часто дуже сумні наслідки.

Кожна ґазета є на те, щоби в першу чергу доносити людям, що де чувати: одно для цікавости, а друге для живого інтересу кожної людини, якоїсь ґрупи людей, чи цілого народу, чи навіть цілого світу. Відомости з сіл і міст, з краю і зі світу — це неначе боєві звідомлення на війні. Людина їх збирає, сортує і відмічає на своїй життєвій мапі, щоби знати, куди повести своє життя, щоби добитися до своєї цілі. З другого боку ґазета сама робить ті всі помічення і показує своїм читачам, що робити, куди йти, щоби не збитися з дороги, яку певна ґрупа людей чи й цілий нарід собі намітив. З того виходить і те величезне значіння ґазети, про яке нераз чуємо і читаємо.

Коли ґазета має таке велике значіння, то кожний зрозуміє, що дійсно дуже сумно, коли якась важна подія не описана в ґазеті і про неї не знає багато людей, яким треба про неї знати. Але хтож тут винен? Є це дуже болюче питання, бо воно вказує нам на дуже велике наше занедбання.

Візьмім наш часопис „Свободу". Це є наш партійний орґан — орґан Українського Національно-Демократичного Обєднання. Він мусить бути для нас інформатором і провідником. В ньому ми мусимо мати відомости, що твориться навколо нас і в нас, та вказівки, що ми маємо робити далі для спільного добра. Але для цього він мусить бути досить великий, щоби вміщувати ті всі відомости, а з другого боку мусить мати ті відомости. Що до першого, то надіємось, що вже скоро побільшимо наш часопис; запевнює нас в цьому розбудова нашої партії і підтримка наших партійців, яка в останніх часах помітно збільшилася. Але на черзі стоїть надсилання постійних звідомлень з місць, що твориться в краю взагалі і як поступає праця в нашій орґанізації.

Ми почали було інформувати наших читачів, що діється по ріжних політичних орґанізаціях в краю. Скоро будемо подавати ці відомости постійно. І ніхто не заперечить, що це має для нас своє значіння. Знаючи, що хто де робить, можемо тій роботі помогти, коли вона йде на наше добро, або протиставитись, коли вона йде на шкоду народньої справи. А це є необхідне, бо кожний знає, що *як не зрізати на полі маленького бодячка, то він виросте у велике бодячище і потім бодяччам засіменить ціле поле.*

Але знаючи, що хтось робить, ще важніще знати, що робимо ми самі. Треба знати, як розвивається наша орґанізація, що де зроблено, а що ще треба зробити, яка праця йде успішно, а яка пиняво, і що є того причиною. До тогож, коли люде бачитимуть роботу в одному місці, то це побудить їх до діяльности в другому місці. Так воно вже заведено в світі, що примір є заразливий.

Огляд нашої власної праці просто необхідний. Коли не будемо знати, як справа стоїть на місцях, не будемо знати як поступає наша орґанізація і праця, то ми не будемо в силі розбудовуватися, поширюватись. Бо підставою всякої роботи є в першу чергу пізнати ґрунт і умовини, на якому і серед яких ведеться роботу, та як та робота поступає. І тут якраз бачимо те наше велике занедбання, про яке ми вже подали. Нам здається, що то неважно комусь знати, чи десь в селі щось робиться на громадському полі, чи ні; чи де відбулась якась нарада і що на ній постановлено, чи відбулось десь віче і як відбулось. *А це все є ті маленькі цеголки, з яких збудований цілий будинок орґанізації.*

Ще болючіше відчувається те наше занедбання там, де ходить про ті несправедливости і кривди, які діються нашим людям, а разом з тим і цілому народові. А тож зовсім не вистарчає нам казати, що в нас біда. Треба ще доказати, в чому та біда полягає, треба фактів. Самим словам без фактів ніхто в світі не вірить. І хоч тих фактів у нас на драбинястий віз не забрав би, то на ділі ми маємо їх зібраних не багато; вони розсипані по нашій широкій землі і про них знають лиш ті, кому вони дошкулюють.

Точна і впору інформація це велика річ. Адже не даром існує в світі величезна маса інформаційних аґенцій, не даром ріжні інформатори являються негайно на місці, коли дещо видатнішого станеться. А коли зважимо, що інформації залежать завсіди від того, хто їх збирає і подає, то зрозуміємо, як важно нам мати свої власні, правдиві інформації про кожний випадок, щоб його не використовувано проти нас. Інформувати нашу пресу (і орґанізації) про все, що твориться на наших землях — це такий само обовязок, як працювати на громадському полі — в товариствах, установах, орґанізаціях. Там, де треба, ми мусимо відповісти на питання: що чувати? Відповісти фактами, а ті факти будемо мати завсіди під рукою, коли вони будуть в нашій пресі, коли вони будуть зібрані в наших відповідних орґанізаціях.

Нашим завданням мусить бути налагодити цю справу як найкраще. А поки що ми пригадуємо обовязок наших партійних орґанізацій і окремих членів — давати докладні звідомлення про нашу орґанізаційну працю. Щоб не було так, що знатимемо, що твориться у инших, а не знатимемо, що робиться у нас самих. Коли хочемо скріпити нашу орґанізацію і поглибити нашу працю, сповняймо належно свої обовязки і повідомляймо наш партійний центр і наш орґан про поступи нашої орґанізації. *Лиш докладні відомости з місць дадуть нашому проводові ту карту (мапу), по якій він зможе розроблювати дальші пляни роботи.*

Просвіта — це правда, а правда переможе.

Освітній конґрес у Львові.

Шістьдесять літ Т-во „Просвіта" несе освіту в наш український нарід. Для праці „Просвіти" були умовини гірші і ліпші, але вона ніколи не припинялась, а все йшла вперід і була завсіди тим соняшним промінням, яке оживляло народній рух. Під тим промінням росла національна свідомість, під його впливом український нарід відроджувався і будував основи свого нового життя-буття. Хоч тяжке життя нашого народу, але всеж таки ми маємо тепер великий зарібок своєї збірної праці, а все це завдячуємо головним чином Т-ву „Просвіта". Не даром-же і названо його у Львові: Матірне Т-во „Просвіта".

Часи зміняються і зміняються умовини й засоби праці. Щоби достосуватися до умовин і зробити працю „Просвіти" найвидатнішою, Т-во „Просвіта" тому 20 літ, в 1909 році скликало було перший освітньо-економічний конґрес, який радив над тим, як повести освітню й господарську роботу, щоби народові було з неї найбільше користи.

Минуло 20 бурливих літ і в життю нашого народу зайшли такі зміни, про які в 1909 році ніхто з нас і не думав. Зросли потреби й вимоги народу, зросли й обовязки Т-ва „Просвіта". Колись „Просвіта" турбувалась і освітніми й господарськими справами, а тепер це є просто неможливе. Господарські справи переняла на себе наша кооперація, а самі вимоги освітньої роботи так поширились, що з ними трудно упоратися. І ото щоби їх як слід виконати, щоби повести в народі таку освітню роботу і такими способами й засобами, яких вимагає дух нашого часу, Т-во „Просвіта", святкуючи 60-ті роковини свойого істнування, скликало до Львова на час 22—24. вересня ц. р. другий конґрес, чисто освітній.

Говорив на Конґресі представник з Підкарпатської України д-р Бращайко. Статут львівської „Просвіти" відносився колись до української землі, що належала до Австрії, а тепер відноситься до тих земель, що є під Польщею. Але дух „Просвіти" для всіх українських земель один.

І дійсно зїхались на конґрес українці зі всіх земель. Була і Волинь і Холмщина, було і Закарпаття і навіть наші американці зза моря прислали на конґрес свого представника. Багато листів і телеґрам наспіло на конґрес зі всіх усюдів, де лиш живуть, або де закинула доля наших людей. Лиш одної нашої землі не було представленої на конґресі і то найбільшої, ніби то незалежної, Радянської України.

Згадав про це старенький професор Сірополко, якого доля викинула з рідного гнізда на чужину, до Праги, згадав і сказав: Радість з журбою тут сплітається; радіємо, що зібрались на конґрес радити над поліпшенням долі народу, а журбу насуває брак наших з Радянської України. На першому конґресі, хоч це було за царату, знад Дністра приїхало 14 представників, а тепер не було ні одного. Лиш консуль у Львові прислав привітання і то більше в ньому хвалив більшовицькі порядки, як сприяв успіхові праці конґресу.

Перед конґресом стали великі завдання. Тепер — казав голова конґресу д-р Брик — великі, державні народи присвячують пильну увагу позашкільній освіті. Колиж освіта потрібна тим великим, державним народам, то тим більше вона потрібна нам українцям. — А конґрес мав якраз над тим радити і постановити, як найкраще повести ту працю, щоби наш нарід не відставав від других.

Треба надіятись, що по конґресі Т-во „Просвіта" ще з більшим успіхом, як досі, поведе свіжу, оживлену новими думками освітню працю для добра народу. А під впливом тої праці добро народу прийде, бо слушно сказав на конґресі проф. Сірополко: освіта — це правда, а правда переможе.

Гр. Гл.

Wyciąg z protokołu spólnego z dnia 17. września 1929. Sąd okręgowy XXIV. Wydział karny we Lwowie w sprawie Pr. 313/29. na posiedzeniu niejawnem w dniu 17. września 1929 po wysłuchaniu wniosku Prokuratora postanawia zatwierdzić po myśli z art. 76. Rozp. Pr. Rz. P. z dnia 10. maja 1927 Dz. U. Rz. P. Nr. 45. poz. 398 dokonane dnia 14. września 1929 przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Swoboda" Nr. 38. z dnia 15. września 1929 r. z powodu, że zamieszczone w tem. czasopiśmie artykułu pt. „Z ukraińskych piwnicznych zemel" od słów „Wostanniomu czasi" do słów „i profanacji" zawierającego w sobie znamiona a to występku z § 300 i 302 uk. b) zakaza rozpowszechnia powyższego druku po myśli przepisu za art. 77 cytowanego rozporządzenia — Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tegoż czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 70. tego rozporządznia. Przewodniczący J. Hawel wr. Za zgodność Müller. Protokulant Z. Kulczycki wr.

Через книжку й часопис.

Минули часи, коли українець міг не цікавитись, що робиться в другому селі, повіті чи на другій землі рідної країни. Тепер хто каже: „моя хата з краю", той вже робить злочин.

Живемо в такі часи, коли кожний українець, деб він не жив — у Галичині, на Волині, Холмщині чи Поліссі — мусить знати, що робиться в інших закутках рідної землі. Повинен цікавитися, що переживають там його брати, як борються вони за своє існування, чим треба їм помогти. Аджеж є один український нарід, одна мати земля, одна наша національна родина.

„Нехай прилипне язик мій до гортанки моеї, коли забуду я тебе, Єрусалиме" — співали колись жиди в неволі. І коли в останніх днях в Палестині повстала боротьба між жидами й арабами, заворушилися жиди по цілому світові. Ні один з них не сказав: „Моя хата з краю".

А чи так ми цікавимося тим, що робиться з нашими братами не за морем, а тут недалеко чи, як кажуть, під боком? Чи багато знають селяне Галичини, скільки горя валиться на їхніх братів-селян Волині чи Холмщини? І навпаки, чи добре знають на Волині, Холмщині чи Поліссі, що діється в Галичині?

Але мало знати, треба боліти спільними болями, треба взаємно одні одним помагати. Ніщо не рятує громаду чи нарід так, як взаїмна підтримка та спільна боротьба.

Коли плаче, сидячи на грузі зруйнованої церкви холмщак, повинен з ним заплакати й галичанин. Коли кривда діється волинякові, грім протесту повинен залунати по Поділлю й Карпатах. Коли десь комусь потрібна допомога, повинна вона поплисти з усіх закутків української землі.

Чи так є в нас? Ні.

Волинь ще недавно мала свій часопис, з якого багато можна було довідатися про горе й кривди волиняків і холмщаків. А чи багато селян Галичини поцікавилося цим часописом? Заледве кільканадцять.

„Ми маємо свій часопис", — ось така була відповідь.

Часопис вмер і голосу нещасних волиняків, холмщаків та поліщуків галицький селянин майже не чує. Є й на північно-західніх землях такі, що цікавляться лише місцевими життям і не знають, що робиться в Галичині.

Одні й другі роблять зле.

Особливо це відноситься до селян. Таж у них такі спільні болі й інтереси! Таж їм так легко одним одних зрозуміти! Таж їх так повинно цікавити, як то там живе брат-селянин одної крови й душі.

Ті селяне, що стоять на чолі просвітянських читалень та кооператив, повинні звернути увагу на те, щоб селяне ріжних наших земель знайомилися між собою через книжку та газету. Кожний національний часопис, що виходить у Галичині, повинен бути в просвітянській читальні на Волині, Холмщині й Поліссі; повинна там бути й кожна книжка, в якій описується життя Галичини. Але й в кожній читальні та кооперативі Галичини повинен бути національний часопис, що виходить на Волині, та кожна книжка, з якої селянин Галичини може довідатися про життя Волині, Холмщини чи Полісся.

Годі вже говорити „ми маємо своє". Бо так ніколи не зникне сокальський кордон, ніколи ми не зіллємося в одну національну родину і ніколи не дамо собі ради в боротьбі за своє існування. **В. Островський.**

Вічовий рух.

Перешкоди в освітній роботі.

Забороняють читальняні концерти.

Виділи читалень „Просвіти" в Ремезівцях і Угорцях пов. Золочів хотіли уладити у себе при кінци серпня ц. р. збірні концерти при співучасти хорів зі сіл Ремезівці, Угорці, Шпиколоси і Снович. Золочівське староство зволікало з дозволом на ці концерти, аж коли їх речинці минули, прийшла заборона, ніби тому, що улаштування збірного концерту виходить поза обсяг читальняних статутів. Ця заборона тим більше дивна, що інші староства в подібних випадках не добачують переступлення статуту.

Інакше порадило собі староство в Жовкві. Читальня „Просвіти" в Жовтанцях заповіла на день 15. ц. м. районовий концерт у честь М. Шашкевича при співучасти хорів зі сусідних сіл. Староство відмовило дозволу на цей концерт тому, що там ширяться пошесні недуги — тиф і червінка, хоч про одну і другу недугу ніхто там не чув. Про цю заборону повідомлено виділ читальні на дві години перед концертом, коли хори були вже на місци і люди зібралися перед читальнею. Всі мусіли розійтися.

Труднощі громадянської роботи в Підгаєччині.

Відбирання українських відзнак.

Нам надіслано аж девять відписів ріжних розпоряджень староства в Підгайцях, підписаних заступником староства д-ром Вадасом, котрі свідчать про ріжні труднощі, які робить староство українському рухови. Всі розпорядження видані в часі лише за 10 днів від 10—20 серпня. З них довідуємося, що в селах Заставче коло Завалова, Новосілка і Швейків староство зовсім заборонило ставити вистави або влаштовувати публичні забави при кінці липня сокільський фестин в Заставчу, заборонено виставу в Новосілці, яку мала ставити читальня „Просвіти" з Вівся, заборонено виставу в Заставчу, яку мав ставити місцевий кружок „Рідної Школи", заборонено дві інші вистави читалень „Просвіти" в Швейкові і Новосілці. Всі заборони оправдує староство „публичним спокоєм і безпеченьством".

Читальням „Просвіти" в Раківци і Соснові видано дозвіл на Шевченківські свята, але першій скреслено два місця вступного слова і цілу деклямацію з Кобзаря „Кавказ", а другій викреслено з програми пісню „За рідний край" і кінець деклямації з Кобзаря „Суботів" та аж 19 місць зі вступного слова. Найцікавіші є конфіскати „Кавказу" і „Суботова", де Тарас Шевченко осуджує московський гніт.

Поліція відібрала від д-ра Гриця Фаріяна відзнаку — хрест Української Галицької Армії, а від гром. Володимира Палинського пластунські відзнаки: 4 стрічки, два золоті паски і відзнаку на шапці. Староство затвердило вчинок поліції, пояснюючи, що на ношення тих відзнак нема дозволу влади.

Свято „Сокола-Батька" у Львові.

Одно з найстарших українських товариств у Львові, Сокіл-Батько, святкувало в днях 21. і 22. вересня ц. р. 35-ліття свого істнування. Про велике значіння цього товариства для всестороннього розвитку народу знає кожний свідомий громадянин. Знають його широкі народні маси, що брали участь у величавих сокільських здвигах у Львові та в краю, коли згуртовані в карні сокільські ряди виявляли не тільки здоровля та силу, але й духовий гарт своєї нації. Безчисленні сокільські гнізда в цілому краю свідчили про велике поширення сокільської ідеї. Не прибили її ні світова війна, ні післявоєнні порядки. При відбудові українського життя віджила й сокільська ідея в народі і мимо несприятливих умов веде дальше за собою здисциплінованi народні ряди. Львівський Сокіл-Батько став знову провідним осередком сокільської організації та пожарно-руханкових товариств у краю.

Свято розпочалось в суботу легко-атлетичними змаганнями, в якому взяли участь мужчини і жінки. Другого дня рано відбулася на площі Сокола-Батька полева Служба Божа, а пополудни прилюдний виступ, на який зложилися ріжні вправи руховиків і руховичок. Вправляючих було коло 800 осіб, на половину жіноцтва, між ними багато руховиків з краю. Кілька тисяч народа приглядалось пописам, виведеним справно і бальоро, мимо несприятливої погоди. Ні холод, ні дощ не перешкодили святу, що протягнулось до темного вечера.

Хліборобське свято в Стрию.

Заходом Повітового Союзу Кооператив і Філії „Сільського Господаря" в Стрию відбулося 8. вересня ц. р. свято українських хліборобів, на яке прибули непроглядні маси народу з найдальших закутків повіту. Після Служби Божої біля церкви рушив похід, що представляв гарний образ українського зорганізованого громадянства. В середині походу їхав віз з женцями, що співали обжинкові пісні. На другому возі їхали косарі з косами, співаючи пісні. Увагу звертав також довгий ряд сівалок, числом 42. В поході ступали представники кооперативних установ зі Львова і з краю.

На площі Повітового Союзу відбулася святочна академія, на якій виголошено про-

нови. Між іншими говорив пос. О. Луцький, що представивши здобутки стрийського Союзу вказав на дальші шляхи хліборобської організації. Співали селянські хори з Конюхова, Гірного та Добрян. Свято скінчилось відспіванням народнього гимну.

Напад на луговиків.

Члени тов. „Луг“ в Бурдяківцях пов. Борщів. ходили 1. вересня ц. р. до Чорнокінець на свято „Просвіти“. Коли вертали вечером до дому, напали на них бандити й одного луговика, Василя Кухту побили тяжко, а другого лекше, пробивши йому багнетом руку. На двох дівчатах порізали суконки. Луговики боронились топірцями й організаторови нападу, якомусь герови з Дубівки дали доброго прочухана.

Напасниками були, як показалося, польські „стшельци“ з двох сіл, Дубівки і Лосяча. Зазначити треба, що луговики не дали їм до зачіпки найменшої причини, отже напасники хотіли тільки показати свою миролюбивість супроти українців.

Громадським радам під увагу

При ухвалюванні громадських буджетів повинні громадські ради встановляти до них певну квоту на „Рідну Школу“. Прилюблювати цю важну справу повинні в першу чергу кружки „Рідної Школи“ в краю, а де їх нема, місцеве українське громадянство.

Гарний примір в цьому напрямі дає громадська рада в Володимирцях (пов. Жидачів), яка за почином свого начальника громади вставила до буджету на рік 1929-30 100 зол. на „Рідну Школу“. Цей буджет затвердив Повітовий Виділ в Жидачеві, через що відпадає причина, на яку звичайно покликуються наші громадські ради, що, мовляв, такий даток в буджеті не одержить затвердження влади.

Треба сподіватись, що цей гідний наслідування примір заохотить наші громадські ради до виконання своїх громадянських обовязків супроти потреб свого народу.

Волинь, Холмщина, Полісся.

Ріжні вісти.

Ліквідація „Нашої Культури“. Книгарська кооператива „Наша Культура“, яку тримає в своїх руках сельроб-правиця, банкрутує. На Волині вона мала вісім книгарень. З них, з причини величезних боргів, уже продано в приватні руки: в Здолбунові (дві книгарні), в Любомлі й Горохові. З огляду на те, що „Наша Культура“ має ще біля ста тисяч боргу, то здається, будуть продані ще інші книгарні. Книгарні переходять у руки своїх же сельробів. Отак селянство несло до цих сельробівських книгарень гроші, вважаючи їх за народне добро, а тепер воно стає добром одиниць.

Хруні руйнують українські установи. Хруні з Луцьку за допомогою влади заклали хрунівський банк. А що до їхнього банку селяне не хотіли йти, хруні в своїй рептилці, що її видає б. адміністратор російської газети „За Свободу“, почали писати на „Українбанк“ ріжні доноси. Це викликало ревізію „Українбанку“. Справа ще не скінчена. Але ясно видно, що хруні таки хочуть знищити український Кооперативний Банк.

Союз Українок у Рівному. Тихо без розголосу працюють жінки в Рівному, згуртувавшись у Союз Українок. Мають свою читальню, яка що дня відчинена. Улаштували минулої зими курси крою й шиття, а тепер улаштовують другі курси. На Різдві улаштували дві ялинки — одну в Рівному, другу на селі. Давали вистави, мають хор і кілька філій у ріжних місцевостях Волині.

Селянська скрута. Селяне Волині під цей час переживають дуже доскульну скруту. Заборжилися в рільному Банку, в ріжних касах Стефчика й чужих господарських та кооперативних організаціях, які скрізь розставлені на наших селян, як пастки на миші. А прийшли жнива — нема грошей на покриття цих боргів, бо ціна впала дуже низько: до 2 зол. за овес, на 2 зол. 50 за жито й біля 5 за пшеницю. А треба зазначити, що селяне на Волині майже виключно провадять збожеву господарку й тепер гірко скаржаться на свою долю.

Філія „Сільського Господаря“ в Дубні. В той час, коли селяне Волині страшенно терплять від браку сільсько-господарських організацій і знання, влада ставить ріжні труднощі при закладанні філій „Сільського Господаря“. Дубенське старосто перетримало в себе подання місцевих членів про заложення філії цілий місяць (законний речинець — три тижні) і після цього речинця повідомило заложителів, що вони повинні в заяві подати ті відомости, як вже є в статуті. Заложителі склали рекурс до воєвідської влади. Селянин рільник гине, а зорганізуватися для науки й рятунку йому не дають.

Кооперативна конференція. 22. вересня мала відбутися в Луцьку кооперативна конференція. Завданням конференції було обміркувати плян праці спільно з „Сільським Господарем“ і вияснити можливости що до заложення повітового союзу кооператив.

Чех відважився. В Здолбунові посол з одинки п. Богуславський улаштував віче, на яке зігнали трохи селян. П. Богуславський розбалакався про ріжні благодати, які мають посипатися на селян, коли вони підуть за одинкою. Селяне слухали й всміхалися. Аж старий чех спитався, а чого-ж це досі нічого не зроблено. Посол почав щось говорити й плутати. Тоді чех не витримав і гукнув: ви продалися, то й говорите такі річі! Старого чеха за це арештували.

Хмеляри збанкрутували. Ще перед кількома роками Рільний банк заохочував наших селян сіяти хміль і навіть на це давав позички. Хміль тоді продавали по 30—40 долярів за пуд. Селяне тому й кинулися на продукування його. Але на цьому виграли лише скупщики-жиди. Тепер вони обнизили ціну до 12—10 зол. за пуд та й то ще ніби-то не хочуть купувати. Селяне-хмелярі цілковито збанкрутували, бо бо виплекання й збір хмелю коштує їх самим дороще. Селяне зрозуміли, що лише організація в „Сільському Господарі“ може спасти їх від визиску. Та щож, коли влада не реєструє філій.

Коштом „Просвіти“. Філії луцької повітової „Просвіти“ в селі Лаврові своїм коштом підготовила бідного селянського хлопця до 4. кляси укр. гімназії і утримує.

Урятовані корови. Завдяки ветеринарним курсам, які улаштувала філія „Сільського Господаря“ в Луцьку та сондам, які вона розповсюдила, протягом літа урятовано корови на суму понад 15 тисяч зол.

По широкому світі.

В Польщі відживає затяжна війна між законодатною владою (соймом) і владою виконавчою (урядом). Скрутне господарське положення Польщі, невдачі в міжнародній політиці у звязку з німецьким воєнним відшкодуванням і недалеки, приписаний конституцією речинець скликання сойму задля полагодження буджету на слідуючий рік заставили польський уряд шукати порозуміння зі соймом, з яким був досі на воєнній стопі. Уряд запросив на 16. вересня ц. р. голови польських соймових клюбів на нараду, щоб уложити якийсь плян співпраці. Однак від цеї наради відказались всі польські ліві клюби, а соціялісти навіть зажадали уступлення теперішного уряду, не хотячи мати ніякого діла з „урядом полковників“. Уряд відповів на це в газетах заявою, що відповідальність за дальший розвиток політичних подій паде на польські ліві угрупування. Зокрема заговорив у газетах маршалок Пілсудський, виявляючи питомим собі способом свою досаду на сойм та атакуючи головно провідника польських соціялістів, соймового маршалка Дашинського. На це відповів йому Дашинський зручно і рішучо. Словом, відживає давна боротьба, яка скінчиться мабуть тим, що уряд розвяже сойм і розпише нові соймові вибори.

В Литві прийшло до зміни уряду. Уступив Вальдемарас з цілим кабінетом, відомий речник прилучення Виленщини до Литви та неустрашимий противник гноблення національних меншостей в Союзі Народів. Напсував багато крови особливо Польщі. Причина уступлення Вальдемараса, що був справдішним диктатором Литви, покищо невияснена, але здогадуються, що було тут непорозуміння зі Сметоною, президентом литовської держави, якого сторонники Вальдемараса хотіли усунути від влади.

На Далекому Сході йде дальше війна між більшовиками і Китаєм. Поладнання спору за манджурську залізницю мирною дорогою стрічається з трудностями. Бої, які ведуться між обома сторонами на манджурській границі, це тільки початок війни, яку більшовики підготовляють на зиму, мобілізуючи великі збройні сили. Тимчасом удалось їм роздмухати на ново домову війну в Китаю, нацьковуючи китайських генералів проти національного уряду Чан-кай-шека. А це не віщує Китаєви успіхів у війні з більшовиками.

Присилайте передплату!

Читачам „Свободи“.

З нинішним числом „Свободи“ пересилаємо почтові складанки (чеки) для вжитку наших Передплатників. *Кінчиться третій квартал і тому пора відновити передплату на квартал четвертий.* А що багато наших Читачів залягає з передплатою за минулі квартали, *крайня пора вирівнати ці залеглости.*

Видавництво „Свободи“ було вирозуміле на важке матеріяльне положення багатьох Читачів і посилало їм газету на кредит в надії, що по жнивах заплатять свій довг. Жнива вже давно минули, *але залеглости досі не вирівнані.* Таке надуживання нашого довіря не свідчить про них гарно і шкодить не тільки нашому видавництву, але й *народній справі*, якій служить наш часопис. Хто не платить за газету, яку читає, той утруднює її високе завдання, *той є народнім шкідником.* Так, бо захитуючи матеріяльний стан газети, *подає руку нашим національним ворогам*, що йдуть на знищення неустрашимого і довголітнього оборонця народніх інтересів, яким було все „Свобода“.

Але надіємось, що ніхто з наших Читачів не схоче відограти такої сумної ролі, занедбуючи свій обовязок супроти своєї газети. Надіємось, що *кождий вирівнає залеглости і відновить передплату на четвертий квартал*, так щоби ніодна почтова складанка не змарнувалась. З нашого боку постараємось, щоб „Свобода“ відповіла гідно своєму завданню і служила дальше вірно інтересам широких мас українського народу.

Видавництво „Свободи“.

НОВИНКИ.

— Заборона віч. Староста в Бережанах забороняє всякі віча і довірочні наради, подаючи за причину вимоги публичної безпеки. Між іншим заборонив ряд справоздавчих віч посла Целевича. Адміністраційна влада репресіями перепиняє політичну роботу в повіті.

— В справі бомбових вибухів у Львові поліція арештувала сім осіб, переважно студентів університету, яким закидують приналежність до тайної української військової організації. Вони мали викликати пожежі в кількох місцях Східних Торгів. Після переведення слідства станутъ перед звичайним судом.

— Арештування. На Знесінню під Львовом поліція перевела ревізію у членів місцевого Лугу й арештувала кілька осіб.

— За напад на професора. Трибунал присяжних суддів у Тернополі засудив на два роки вязниці ученика Мих. Грігеля за те, що в квітні ц. р. напав був у польській бурсі на проф. Сокалюка і зрабував йому гроші.

— Діти спалили село. В Опліцку, пов. Радехів, згоріло 55 господарських загород зі всіми сьогорічними зборами. Огонь був такий сильний, що навіть скрині з річами, уставлені в садах, згоріли. Не вратовано нічого крім худоби, що паслася на пасовиску. Коло 300 душ осталось без хліба і даху над головою. Пожежу викликали діти, бавлячись сірниками на подвірю, коли родичі пішли на ярмарок.

— Пімстився. В Губичах, пов Збараж, згоріли дві стирти збіжа на фільварку Зайдемана разом з рільничими машинами. Підпалив з пімсти син відправленого форналя.

— Влом до каси. В Збаражи, обікрали касу повітового виділу. Попереднего дня вплинуло до каси 20 тисяч зол., про що злодії видко знали. Одначе в їх руки дісталось тільки 2.900 зол. бо решту грошей з каси вже виплачено.

— Пожежі. В селі Ліщині, пов. Бібрка, згоріли три стирти збіжа, в Бориничах дві стирти. Польські часописи здогадуються, що стирти підпалили члени сельробу. — Коло Золочева згорів тартак з машинами і воликим складом будівельного матеріялу. Шкода виносить 80 тис. зол.

— Будьте осторожні! На вулицях Львова крутяться безнастанно обманці, що продають прохожим бляшані перстені, ланцюшки і годинники за золото. Жертвою обманців падуть переважно селяни, що тратять через свою легковірність великі гроші.

— Дорішня росте. Зачувати, що в найблищому часі подорожіє нафта, вугіль і дерево. Подорожіють також матерії на одяг. Гарні заповідаються часи!

— Скарби нашої землі. Між рікою Чорним Черемошом і румунською границею відкрили поклади графіту (з якого роблять олівці). Коли графіт покажеться добрий, ціна землі в тих сторонах піде в гору.

— Пригода з жидівським рабіном. В одній жидівській божниці у Варшаві вмер нагло старий, 82-літний жебрак, одітий в лахміття. На диво показалося, що це був перебраний рабін Абе Мортайм Розенталь. В хвилі, коли він впав трупом, його обдерли з убрання і білля, а також забрали зашиті в убранню паперові і золо-

ті гроші. Поліція відібрала потім від ласих на гроші учасників молитви 1832 доляри, 140 фунтів штерлінґів і 8 золотих монет. Опісля виявилися дальші подробиці дивного випадку зі старим рабіном. Він прибув до Польщі, щоби тут знайти собі жінку і мати з нею наслідника. Бо він поховав уже 3 жінки, але всі три були безпотомні, а він конче хотів мати дитину, щоб міг лишити їй своє імя і маєток. Та не довелося. В убранню і в білю мав він мати зашитих взагалі около 10 тисяч долярів, котрі жиди розхапали.

Після війни страшно попсувалися супруж відносини. Чи то люде краще добиралися перед війною, чи самі собою були ліпші і згідливіщі, та терпеливість буда більша, досить, що перед війною не було й половини тих розводів, які завелися тепер. В Німеччині за один 1928-ий рік було 36.499 розродів. Це хиба не промовляє на користь людей.

З господарської практики.

Новий спосіб управи збіжа.

Всюди в краю ведуться досліди з новим способом управи збіжа, з пересаджуванням. На це тепер вже за пізно, але варто нашим селянам сіяти озимину так, як це роблять селяни в західній Европі. Вони сіють її дуже рідко в рядки і землю між рядками просапують. Є це так звана стрічкова рідка сійба з міжрядковою обрібкою. Для тої сійби наставляється машину сівалку так, аби вона випускала кождий другий рядок і сіяла два рази рідше рядок від рядка, як при звичайнім рядковім посіві. Декуди випускають по одному незасіяному рядкови що два засіяні рядки, отже таке поле виглядає так: Є два рядки засіяні, віддалені між собою наприклад на 10 цм., пізнійше один рядок випущений і аж 20 цм. далі є знову два рядки разом.

Вільні пояси землі між засіяними рядками кілька разів просапується (просікається) так як бураки або кукурузу, аби між рядками не росла хопта та щоби земля між рядками зовсім була пухка.

Користь з такої сійби є велика. Передовсім виходить менше насіння. Пересічно вистарчає на морґ до 30 кґ. насіння, замісць 60 до 70 кґ. звичайним способом. Дальше врожай є далеко більший, як при звичайнім способі, бо рідко посіяне і обсапуване збіже сильно корчує, випускає багато сильних колосків і велике сильне колосся.

Цей спосіб сійби добрий для малоземельних хліборобів, що мають багато робочих сил, бо виходить мало насіння, а врожай більший.

ДОПИСИ.

СНЯТИН. **(Посвячення читальняного дому).** Вже 48 літ істнує в Снятині міщанська читальня, що причинилась багато до освідомлення місцевого українського міщанства. Брак відповідної домівки давався відчувати, особливо в останніх часах, коли зорґанізоване життя снятинських українців почало плисти ширшим руслом. Три роки тому взялась читальня до будови власного дому і сього року викінчено половину плянованої будівлі з великою салею. Дня 1. вересня ц. р. відбулося посвячення цеї салі з прибічними кімнатами. Посвячення доконав місцевий парох о. Оренчук, почім до зібраних членів читальні промовив о. Проць, взиваючи їх не переривати своєї праці, але вести дальше культурно-освітну роботу між міщанством. Опісля міщанський хор відспівав кілька пісень і національний гимн. Нова саля міщанської читальні є найбільша тепер в Снятинщині і надається знаменито до концертів і театральних вистав.

ТЕРНОПІЛЬ. **(Сокільське свято).** З нагоди 25-ліття істнування товариства „Сокіл“ в Тернополі уладжено в неділю, 8. вересня ц. р. на власному майдані „Свято пісні і руханки“ при участи відпоручників сокільських гнізд і співацьких гуртків з повіту. Мимо непевної погоди явилися руховики і руховички з Березовиці вел., Микулинець, Людвиківки, Острова і Ходачкова малого, а хори з Ходачкова мал., Острова, Шляхтинець, Довжанки і міщанський хор з Тернополя. Обєднані хори із 116 осіб під проводом о. М. Осадци відспівали гарно три пісні, а не менше удачно грала дута орхестра з Теребовлі. До рухових вправ стануло коло 200 соколів і сокілок і виконали справно ряд попописів. Свято закінчив загальний перегляд усіх рухових чет.

РАДЕХІВ. **(Свято „Просвіти“).** В неділю, 15. вересня ц. р. відбулося в Радехові повітове свято з нагоди 60-ліття „Просвіти“. На великій, громадській луці зібралося кілька тисяч народу, між ними багато луговиків і соколів. Соборну Службу Божу відправив о. мітрат Базюк в асисті 12 священиків, співав радохівський мішаний хор. Патріотичну проповідь виголосив о. посол Куницький. Опісля рушив похід читалень „Просвіти“, Соколів, Лугів і кооператорів з цілого повіту при музиці трьох орхестр. В поході взяло участь поверх пять тисяч народу. На площі перед Народнім Домом відбулась друга частина свята. З балькону промовив до зібраних просвітний делеґат зі Львова ред. Мудрий, опісля о. мітрат Базюк посвятив марморову таблицю зі золотим написом, вмуровану у фронтову стіну Народнього Дому на памятку ювилею „Просвіти“. Пополудни на громадській луці відбулися вправи соколів і луговиків та концерт сільських хорів Радехіщвини. Свято закінчилося дефілядою і лишило прекрасне враження на учасниках.

Нові книжки і видання.

НАРОДНІЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ КАЛЕНДАР „ПРОСВІТИ“ НА 1930 РІК. Крім календарської та інформаційної части спора книжка подає великий літературний альманах в обємі 194 сторінок друку. На інтересний його зміст зложились: На Новий Рік (вірш). — Андрій Чайківський: Огняна проба. — Богдан Лепкий: Пригодяться! — І. К.: Лицарські похорони. — Юліян Опільський: Яничари. — Антін Вартовий: Летіть думки. — Володимир Бірчак: Із притч. 1. Порожна бочка. 2. Провірник рибарських листків. — Юрій Кміт: Квітні левади. — Осип Турянський: Тьма і світло. — Анатоль Курдидик: Хієрон (поема). — Василь Софронів-Левицький: На похоронах. — Анатоль Курдидик: Бабське літо (вірш). — о. Семен Гребенюк: Яр Серету (4 знимки). — Анатоль Курдидик: Братові (вірш). — М. Галущинський: До самоосвіти! — Посол Володимир Целевич: Громадська самоуправа — „Просвіті“. — І. К.: Українські історичні роковини 1930 р. Пятьдесятьліття і століття. — Омелян Терлецький: Україна на вершку могучости за козацької доби (2 знимки). — Теод. Фотинюк: Унаслідження. — Нові здобутки техніки (40 знимок). — Д-р Р. Цегельський: Сили природи на услугах людини (21 знимск). — З ювилейних днів. Свята „Просвіти“ на чужині (4 зн.). — Відзначені за заслуги для народу. Почесні члени „Просвіти“ (8 знимок): Митрополит Шептицький Андрей, д-р Брик Іван, Галущинський Михайло, д-р Коцюба Михайло, Сірополко Степан, о. Стефанович Александер, д-р Щурат Василь, д-р Янович Володимир. — Іван Німчук: Про памятки. — Ті, що від нас відійшли (дві знимки). — Ціна календаря 3 зол.

ЯК ДОБУТИ КРАСУ І ЗАДЕРЖАТИ МОЛОДІСТЬ ТА ЗДОРОВЛЯ? Написала Олена Заклинська. Львів 1929. Ціна 6 зол. 50 сот. На 168 сторінках, прикрашених 50 ілюстраціями, подано фахові поради, як старатися про здоровий та свіжий вигляд, як добути і плекати красу людського тіла та як задержати гарний вигляд до пізної старости. Для інтеліґентних жінок це необхідний порадник, опертий на основах науки про здоровля.

Юрій Танчаковський: ПРАКТИЧНЕ ТОВАРОЗНАВСТВО. Підручник для купецького й домашнього вжитку. Львів 1929. Сторін 200. — Книжка потрібна для всякого, хто веде приватну або кооперативну торговлю споживчими товарами. Подає загальні відомости про кождий засіб поживи і способи, як розпізнавати добрі товари від фальшивих, а також як їх зберігати та обходитися з ними в продажі. Значить, відомости, потрібні навіть в приватнім, домашнім господарстві. Наші господині, що видають багато гроша на закупно ріжних засобів поживи, як предметів щоденного запотребування, знайдуть у цій книжці багато для себе цікавого та пожиточного і тому побіч кухарської книжки повинні мати також опей підручник про товарознавство.

Ціни у Львові.

ЗБІЖЕ. Пшениця дворська 41—42, селянська 27·50—38·50, жито 25·50—26·50, ячмінь 22·25, овес 22·50—23·50.

ГРОШІ. Доляр амет. 8·88, канад. 8·80, чеська корона 0·26, австр. шілінґ 1·25, лей 0·05, франц. ф1анк 0·34, фунт штерл. 43·50, червонець 17·50.

ОГОЛОШЕННЯ.

Видає С-ка „Діло“. зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.